

FITXA ICIP SOBRE PAU I CONFLICTES

The logo for ICIP (Institut de Ciències i Política) consists of the letters 'ICIP' in a white, sans-serif font, set against a dark grey rectangular background. To the right of the letters, there are two horizontal bars of the same dark grey color, one above and one below the text, creating a stylized graphic element.

Nicaragua

2 d'agost de 2018

1- Dades bàsiques

Població: 6.279.712 d'habitants (2018)

Tipus de Govern: República presidencial

Índex de Desenvolupament Humà: 0,645 (lloc 117; PNUD)

Índex de Democràcia: 4,66 (lloc 105; The Economist)

PIB: 14.294 milions de dòlars (Banc Mundial)

Deute extern: 46% del PIB (2017 World Factbook CIA)

AOD respecte del pressupost: 19,8% (2016 Banc Mundial)

Despesa militar: 0,55% del PIB (2016. World Factbook CIA)

2- Context:

El 10 d'abril de 2018 van començar unes mobilitzacions estudiantils per denunciar la negligència del govern en la gestió de l'incendi de la reserva biològica Indio Maíz. Les protestes van ser durament reprimides. A això s'afegeix que el 16 d'abril el govern va anunciar una reforma de l'Institut Nicaragüenc de Seguretat Social (INSS) que comportava una reducció substancial de les pensions. Com a resposta, a partir del 19 d'abril, s'inicien una sèrie de protestes generalitzades, convocades per estudiants i per jubilats afectats per les reformes de l'INSS. La repressió a les protestes deixa nombrosos ferits i dos estudiants morts per ferida de bala. Esclata així una crisi sociopolítica que ha comportat fins al dia d'avui la mort d'unes 300 persones¹ i davant del qual no s'albira una solució a curt termini.

Arran de les primeres protestes i la repressió, el govern proposa la creació d'un Diàleg Nacional inclusiu per tal de resoldre el conflicte i sol·licita que la Conferència Episcopal Nicaragüenca (CEN) actuï de mediadora. Aquest diàleg va començar el 16 de maig mitjançant una primera sessió i amb la participació

¹ Les xifres varien entre els 186 morts admesos pel govern de Nicaragua i els més de 400 denunciats pel grup opositor Alianza Cívica por la Justicia y la Democracia

del president Daniel Ortega, la vicepresidenta Rosario Murillo i representants de l'opositora Alianza Cívica por la Justicia y la Democracia. Després d'unes primeres sessions, la CEN es retira de la taula de diàleg perquè denuncia la manca de voluntat per arribar a acords i la repressió contra el lliure exercici del dret a manifestar-se del poble nicaragüenc.

Amb tot, a finals de juliol la Conferència Episcopal manifesta la voluntat de tornar a participar com a mediatra al diàleg com a única via per tal d'arribar a una solució pacífica del conflicte.

Paral·lelament, l'activitat internacional ha estat prolífica (veure Annex 1). El 17 de maig va arribar a Nicaragua una delegació de la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH) que setmanes més tard va emetre un contundent informe ([Informe violacions dels drets humans en el marc de les protestes socials a Nicaragua](#)). En el document s'assenyalava que les forces de seguretat, així com grups paramilitars tolerats, havien exercit la violència de manera indiscriminada contra els manifestants opositors. Arran de l'informe el govern nicaragüenc accepta la creació d'un Grup Interdisciplinari d'Experts Independents (GIEI) que des de principis de juliol s'ha establert al país per un període sis mesos, per tal de recollir el màxim d'informació i ajudar en les investigacions sobre els fets violents succeïts des del 19 d'abril. Així mateix s'ha establert el Mecanisme Especial de Seguiment per a Nicaragua (MESENI) donar continuïtat a les recomanacions realitzades de la CIDH.

És important destacar també que Nicaragua és un país molt dependent de la cooperació internacional pel desenvolupament (en la darrera dècada la mitjana d'Ajut Oficial pel Desenvolupament respecte del total de pressupost governamental ha estat del 38%). En l'escenari actual de confrontació, la gran majoria dels projectes de desenvolupament són impossibles de realitzar, fet que agreuja encara més la crisi.

La crisi política ha esclatat ara, però ja durant la darrera dècada el país ha anat avançant progressivament cap a un procés de desdemocratització. Segons dades oficials, mentre que l'Índex de Desenvolupament Humà ha crescut de manera progressiva, l'Índex de Democràcia ha anat perdent valor sostingudament des de 2008.

Les reformes institucionals impulsades pel govern de Daniel Ortega han estat durament criticades per diferents organismes internacionals, que acusen l'executiu nicaragüenc de ser poc curós amb els principis democràtics. D'entre aquestes reformes destaquen les interpretacions constitucionals que van permetre que Ortega es pogués presentar a un segon i tercer mandat consecutiu. Altres decisions polítiques que han generat polèmica han estat l'aplicació de la llei de l'avortament, que prohibeix l'avortament terapèutic; les restriccions a la llibertat de premsa (el 2009 el Parlament Europeu ja manifestava la seva

preocupació sobre aquesta situació); l'elecció dels magistrats, tant de la Corte Suprema de Justicia com del Consejo Supremo Electoral, titllada de parcial i partidista; o la destitució de 28 diputats opositors.

Bona part de la virulència de la crisi sociopolítica actual s'explica per la manca d'una oposició que pugui vehicular el malestar de part de la societat. Durant els mandats presidencials de Daniel Ortega s'ha exercit el poder de tal manera que s'han reduït el pluralisme polític i les possibilitats de competició electoral. L'espurna dels esdeveniments d'abril ha agreujat el descontentament polític i social generalitzat i ha generat un moviment que reclama profundes reformes democràtiques fins ara rebutjades de ple pel govern.

3- Actors

Hom sol diferenciar entre actors primaris, directament implicats en la situació de conflicte, i actors secundaris, que, sovint, tot i no estar directament enfrontats, tenen interessos importants.

Actors primaris

a. Oficialistes

Govern de Nicaragua:

Liderat per Daniel Ortega, vencedor de les darreres eleccions el novembre de 2016 amb un 72% dels sufragis. La primera resposta a les manifestacions va ser una forta repressió. Amb posterioritat el govern va proposar la creació d'un Diàleg Nacional mediat per la Conferència Episcopal, a qui més tard ha acusat de ser "*còmplices dels colpistes*". El govern ha atacat fortament l'oposició, assenyalant els seus membres com a terroristes, alhora que ha tolerat els atacs dels grups paramilitars. A més de permetre la repressió física dels opositors el govern ha mantingut una posició molt dura i ha proposat l'aprovació de lleis que permeten considerar com a terrorista qualsevol tipus de protesta malgrat sigui pacífica.

Moviments i grups paramilitars:

Tolerats pel govern. Els manifestants acusen de que es tracta de gent molt ben entrenada, que en molts casos desapareixen des de les alçades, com si fossin franc tiradors. L'informe de la CIDH assenyalava la intencionalitat letal dels impactes de bales revelats per les autòpsies practicades als manifestants assassinats.

b. Oposició

Alianza Cívica por la Democracia y la Justicia:

Agrupa molts sectors de la societat, des de la Coalición Universitaria (al seu torn integrada per cinc moviments estudiantils); el sector empresarial, el moviment camperol, i representants de la societat civil. No es tracta d'una coalició vertebrada ideològicament, sinó que engloba sensibilitats de tot l'espectre ideològic: des dels que es consideren fidels hereus dels orígens del Frente Sandinista de Liberación Nacional FSLN, fins a posicionaments propers a l'extrema dreta. El punt d'unió més fort ha estat el rebuig a les polítiques governamentals, molt especialment les que s'han produït com a resposta a les protestes. La principal reivindicació de la Alianza és l'aprovació d'un nou calendari electoral i la convocatòria de noves eleccions.

Actors secundaris

Conferència Episcopal de Nicaragua

Tradicional aliada del govern en un país amb un 50% de la població catòlica. Manté un forta implantació popular malgrat el recent creixement de les esglésies evangelistes. Des de l'inici de la crisi ha optat per la solució dialogada i s'ha ofert com mediador. Recentment el Govern els ha acusat de ser còmplices dels opositors.

4- Escenaris:

A- Manteniment del govern i de la repressió: Des del començament de la crisi el govern nicaragüenc ha qualificat els opositors de colpistes, amb el suport de les forces estrangeres (EUA) i ha assenyalat que qualsevol cessió a les seves pretensions seria una derrota de l'estat. Així, l'esperança del govern és que l'oposició s'afebleixi i s'esmicoli amb el pas del temps i la repressió i l'estatus quo es mantinguin sense una solució definitiva al conflicte.

B- Fructificació del diàleg: La pressió popular, juntament amb la influència política internacional, poden arribar a forçar el govern a reactivar el Diàleg. Recentment el president ha arribat a acceptar la possibilitat de realitzar un referèndum per tal de decidir si és necessari un avançament electoral (una de les màximes reivindicacions de l'oposició). La capacitat de resiliència i d'unitat de l'oposició interna i la pressió política internacional seran cabdals per la consecució d'aquest escenari.

C- Radicalització de la dissidència: Fins ara l'oposició ha tractat de mantenir les protestes de manera majoritàriament pacífica, si bé ha fet ús de la violència de manera ocasional; l'enquistament de la situació i les dificultats d'avançar cap a solucions consensuades poden modificar aquest posicionament. Hi ha, per tant, la possibilitat d'un gir cap a l'ús de la violència, tenint en compte l'ampli suport popular de les protestes i l'immobilisme governamental.

5- Propostes/Respostes:

Resolucions de condemna de la violència: La repressió de la dissidència política ha causat més de 300 morts, i nombroses vulneracions de drets humans tal i com denuncia l'informe de la CIDH. És necessari que les institucions catalanes (Parlament, Govern, Ajuntaments...) mostrin públicament la seva desaprovació respecte a aquestes conductes que van en contra d'un procés democratitzador.

Pressió política per tal de forçar el diàleg: És imprescindible reforçar el plantejament que els conflictes polítics s'han de resoldre mitjançant el diàleg i la construcció de consensos, no des de la repressió policial i/o judicial, ni mitjançant la violència.

Propostes de sancions i/o embargaments de béns i/o armes: Els EUA ja han instaurat mesures dràstiques sancionadores contra persones del govern nicaragüenc. D'altra banda, la Posició Comuna 2008/944/PESC de 8 de desembre de la Unió Europea, fa explícit que no s'han de vendre armes a països on no es respectin els drets humans o on hi hagi tensions o conflictes armats. Així doncs, els països membres de la UE haurien de renunciar a vendre armes i materials antidisturbis a Nicaragua, com a mínim, fins que s'apaivagui la situació.

Política de Cooperació pel Desenvolupament (PCD): tal i com s'ha remarcat anteriorment, la PCD cap a Nicaragua és molt rellevant tant des del punt de vista econòmic com social i cultural. Resulta, per tant, important tenir en consideració dos aspectes: d'una banda redreçar, en la mesura del possible, els projectes de cooperació cap a l'àmbit no governamental, com a mínim fins que el govern de Nicaragua renovi el seu compromís amb els principis democràtics. En segon terme, cal que les administracions compreguin l'excepcionalitat de la situació actual, que dificulta enormement les possibilitats d'executar la majoria dels projectes, essent necessari un alleujament dels terminis i els requisits de justificació dels projectes desenvolupats.

ANNEX 1: Declaracions, resolucions i manifestos ²

1. Nicaragua

1.1. Govern:

Comunicat del Govern de Reconciliació i Unitat Nacional – 19 juliol 2018

Carta del President Daniel Ortega al Cardenal Leopoldo Jose Brenes – 12 juny de 2018

1.2. Societat civil

Comunicat del Centro Nicaragüenc de Drets Humans (CENIDH) – 18 juliol de 2018

Comunicat de la Conferencia Episcopal de Nicaragua – 23 juny 2018

Comunicat conjunt, Cosep, Funides, Asobamp y AmCham: Posicionament del sector privat sobre el Diàleg Nacional – 3 de maig de 2018

2. Organitzacions internacionals

2.1. Nacions Unides

Nota de premsa sobre Nicaragua de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans – 17 juliol de 2018

Alt Comissionat urgeix a les autoritats nicaragüenques a actuar per tal de posar fi a la violència – 5 juliol de 2018

Nicaragua: el govern ha de posar fi a la violència i restablir el diàleg polític – 14 de juny de 2018

Comentari de la portaveu de l'Oficina de Nacions Unides pels Drets humans sobre la violència en el context de les propostes a Nicaragua – 20 d'abril de 2018

2.2. Organització d'Estats Americans (OEA)

Resolució del Consell Permanent sobre la situació a Nicaragua- 18 de juliol de 2018

Informe "Greus violacions dels drets humans en el marc de les protestes socials a Nicaragua" – Comissió Interamericana de Drets Humans – 21 Juny 2018

Infografia resum amb les observacions preliminars de la CIDH a Nicaragua – 21 maig 2018

² Tots els documents dels Annexos estan enllaçats a l'original

2.3. Unió Europea

Declaració de la portaveu de l'Alta Representant sobre Nicaragua – 15 de juliol de 2018

Declaració de la portaveu sobre la continua violència a Nicaragua – 5 de juny de 2018

Resolució del Parlament Europeu sobre la situació a Nicaragua - 31 de maig de 2018

Declaració de la UE sobre l'establiment d'un Diàleg nacional en Nicaragua – 15 maig 2018.

Resolució del Parlament Europeu sobre la situació del drets humans i la democràcia en Nicaragua – el cas de Francisca Ramírez - 16 de febrer de 2017

Resolució del Parlament Europeu sobre Nicaragua - 26 de novembre de 2009

3. Estats

3.1. Estats Units d'Amèrica (EUA)

Resolució de la Cambra de Representants condemnant la violència a Nicaragua- 25 de juliol de 2018

Comunicat de premsa del Departament d'Estat sobre l'escalada de violència a Nicaragua – 16 de juliol de 2018

Comunicat de premsa del Departament d'Estat sobre l'aplicació de sancions a membres del govern de Nicaragua– 5 de juliol de 2018

Comunicat de premsa del Departament d'Estat sobre la continuació de la violència a Nicaragua – 18 de juny de 2018

3.2. Espanya

Comunicat del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació: Compromís espanyol amb Nicaragua – 30 de juliol de 2018

Comunicat del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació: Situació a Nicaragua – 15 de juliol de 2018

Proposició no de Llei sobre la situació a Nicaragua – 10 de juliol de 2018

Comunicat del Govern espanyol sobre la situació a Nicaragua – 15 de maig de 2018

Comunicat del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació: Situació a Nicaragua – 26 d'abril de 2018

Comunicat del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació: Situació a Nicaragua – 23 d'abril de 2018

4. Societat civil

Lafede.cat condemna la greu regressió dels drets humans a Nicaragua – 20 de juliol de 2018

Comunicat de les organitzacions que formem part de la Coordinadora d'ONG de Tarragona sobre la situació a Nicaragua – juliol de 2018

Declaració per la pau, la democràcia i la justícia a Nicaragua – Centro de Derechos Humanos Fray Francisco de Vitoria O.P. A.C. - 17 de juliol de 2018

Declaració urgent per Nicaragua – Intel·lectuals, Acadèmics... - 17 de juliol 2018

Pronunciament de WOLA: Govern de Nicaragua ha de suspendre immediatament represàlies violentes contra els manifestants i respectar el dret a la protesta pacífica – 7 de juny 2018.

Comunicat conjunt d'organitzacions de la societat civil sobre la repressió violenta en Nicaragua – Front Line Defenders – 27 d'abril 2018

5. Altres

Resolució del Foro de Sao Paulo sobre Nicaragua – 18 de juliol de 2018

Declaració Especial sobre la situació en la República de Nicaragua – 16 de juliol de 2018

ANNEX 2: Altres fonts d'informació:

1. Articles/Notícies:

[Biografia del Cidob sobre Daniel Ortega](#)

[Cronologia de les protestes, dia a dia, per la Alianza Cívica por la Justicia y la Democracia](#)

[Especial de la CNN sobre Nicaragua](#)

[Informes del Centre Carter sobre eleccions a Nicaragua](#)

[Nicaragua 2016: elecciones autoritarias en un escenario incierto – Salvador Martí – Novembre 2016](#)

[Nicaragua a la luz del Tratado sobre el Comercio de Armas](#)

[Nicaragua: la crisis de un régimen patrimonial – Salvador Martí – Juliol 2018](#)

[Situació en Nicaragua, diversos articles, per Carlos Fonseca Terán, Secretari adjunt de RRII del Frente Sandinista de Liberación Nacional \(FSLN\).](#)

2. Organitzacions

[Asociación Nicaraguense pro Derechos Humanos](#)

[Center for Applied Nonviolent Action and Strategies](#)

[Centro Nicaragüense de Derechos Humanos \(CENIDH\)](#)

[Crisis Watch del International Crisis Group sobre Nicaragua](#)

[Especial d'Amnistia Internacional sobre la situació a Nicaragua](#)

[Front Line Defenders](#)

[Iniciativa Mesoamericana de Mujeres Defensoras de Derechos Humanos](#)

[Instituto de Estudios Estratégicos y Políticas Públicas \(Iepp\)](#)

[SOS Nicaragua Reporte](#)

3. Persones i Organitzacions a Twitter

Andrea Margarita @AndreaMarga

Azucena Castillo @SoylaChena

Carlos F Chamorro @cefeche

Carlos S. Maldonado @CSMaldonado

Comisión de Mediación y Testigos Diálogo Nacional @de_mediacion

Dora Luz Romero @dromero2

Elizabeth Romero @Eliz_Romero

Fabián Medina @Fabian_Med

Gabriela Selser @gabrielaselser

HagamosDemocraciaNi @hademos

Jose Adan Aguerri Ch @jaguerrich

MAM - Nicaragua @mamnicaragua

NicaraguaSinHeridas @NOALCANAL

Nicas Catalunya @Nicas_Catalunya

Rosa Membreño @RosaMembreo

Salvador Martí Puig @SalvadorMartiP

Sergio Ramírez @sergioramirez

Silvio José Báez @silviojbaez

Suyen Barahona @SuyenB1

UE en Nicaragua @UEenNicaragua

Joshy @JoshyCastillo